

**Вороніна В. Л., к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту,
Рудич А. І., здобувач**
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

СУТНІСТЬ ВИТРАТ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Прибуток – основа і джерело засобів для подальшого розвитку підприємства. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що максимізація прибутку підприємства та ефективність його діяльності можливе лише за умови раціонального управління витратами на виробництво і реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг).

Дослідженню витрат присвячені роботи сучасних науковців: Бутинця Ф. Ф., Грецака М. Г., Коцюби О. С., Крушельницької О. В., Скрипник М. І., а також зарубіжних вчених: Бріттона Е., Ван Хорна Дж. К., Друрі К., Нідлза Б., Райна Б., Скоуна Т. та ін. Їх праці підтверджують, що будь-яка діяльність неможлива без витрат ресурсів. Закономірності розвитку ринкових відносин, логіка пізнання показують, що спочатку мають місце витрати ресурсів, а потім – результати, пов'язані з цими витратами.

Виходячи із наявності безлічі публікацій з дослідження витрат, можна погодитися з твердженням [1, с. 98], де зазначено, що сьогодні часто можна зустріти бездумне вживання таких термінів, як «затрати» та «витрати». Одні автори особливо не замислюються над цим питанням та використовують ці поняття як синоніми, інші – намагаються розмежувати ці поняття та пояснити, чим одне відрізняється від іншого. Попри те, що вже неодноразово виходили публікації на дану тематику, досі не тільки не сформовано єдиного підходу до розуміння зазначених понять, але й, навпаки, здається внесено ще більше плутанини.

Скрипник М. І. акцентує увагу на існуючій негативній тенденції запозичення іноземних термінів та некоректному перекладі фахової літератури без її додаткового аналізу і врахування економічної сутності понять. На її думку, термін «затрати» стосується будь-якого використання ресурсів, у тому числі на придбання активів, у той час як термін «витрати» – використання тільки тих ресурсів, які при визначенні прибутку господарюючого суб'єкта за даний період часу ставляться у відповідність доходам [2].

Погоджуємося із Скрипник М. І. у її твердженні, що використання в економічній літературі поряд з термінами «витрати» та «затрати» таких, як «видатки», «втрати», «збитки» є неправомірним, оскільки останні відносяться до фінансових результатів діяльності та означають: втрати – зменшення активу в результаті непередбачених обставин (тільки в результаті фактів-подій), збитки – перевищення декапіталізованих витрат над доходами.

Косинська О. В. під економічними витратами розуміє «затрати втрачених можливостей», тобто суму грошей, яку можна отримати при найбільш вигідному з усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів [3 с. 107].

Таким чином, економічні витрати будь-якого ресурсу, обраного для

виробництва продукції, дорівнюють його вартості при найкращому з усіх можливих варіантів використання. Поняття економічних витрат обумовлено обмеженістю ресурсів порівняно з кількістю варіантів їх використання.

Відповідно до поглядів Одінцової Т. М. [4], затрати та витрати є споживанням ресурсів у процесі господарської діяльності. Проте затрати є більш загальним поняттям, оскільки включають витрати і при цьому охоплюють ще ряд об'єктів обліку (зокрема, закупівлю запасів, інвестиції тощо).

Нападовська Л. В. зазначає про існування неординарного підходу, відносно якого в основі розмежування понять «витрати» та «затрати» закладено вартісний та натурально-речовий показники відповідно. Затрати – це грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів на виробництво і реалізацію продукції за певний період часу. Витрати – це затрати певного періоду часу, документально підтвержені, економічно виправдані (обґрунтовані), такі, що повністю перенесли свою вартість на реалізовану за цей період продукцію. На відміну від затрат, витрати не можуть бути віднесені до активів підприємства. Вони відображаються при розрахунку прибутку підприємства у звіті про фінансові результати. Поняття «затрати» ширше за поняття «витрати», проте за певних умов вони можуть співпадати. Зазначений автор також надає визначення поняттю «издержки», під яким розуміє сукупність різних видів затрат на виробництво і продаж продукції в цілому або її окремих частин [5, с. 34].

Вчені та науковці трактують поняття витрат з різних підходів. Деякі з них наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «витрати» як економічної категорії у працях сучасних вчених [систематизовано автором на основі 2]

Джерело	Визначення поняття «витрати»
Семантична ознака – грошова форма (фінансовий підхід)	
Бланк І. А.	Витрати – виражені у грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових й інших видів ресурсів на виробництво продукції
Глен А. Велш, Деніел Г. Шор	Витрати – це визначена в доларах сума ресурсів, які були використані чи витрачені підприємством протягом певного часу з метою отримання доходу
Крушельницька О. В.	Витрати – грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, наданням послуг
Костенко Т. Д.	Витрати – це сукупність виражених у грошовій формі витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом продукції, наданням послуг, виконанням робіт й їхньою реалізацією
Х. Зайдель	Витрати – це виражене у грошах споживання товарів і послуг для виготовлення виробничої продукції за певний період
Семантична ознака – вартість або споживання ресурсів (ресурсний підхід)	
Грещак М. Г., Коцюба О. С.	Витрати – це обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети
Осовська Г. В., Юшкевич О. О., Завадський Й. С.	Витрати підприємства формуються у процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість. Витрати підприємства визначаються як сума зменшення

	вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток)
Кривенко К. Т., Савчук В. С., Беляев О. О.	Витрати – грошове вираження використання виробничих ресурсів, у результаті якого здійснюється виробництво і реалізація продукції
Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А.	Витрати – це вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, необхідних для здійснення ним поставленої мети
Семантична ознака – зменшення активів чи збільшення зобов'язань (обліковий підхід)	
Хэл Р. Вэриан	Витрати – це всі фактори виробництва, що використовуються фірмою, оцінені за їх ринковою ціною
Шим Джей К.	Витрати – показник у грошовому вираженні кількості ресурсів, використаних для досягнення певної мети
Кулішов В. В.	Витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу
Мельник Л. Г., Карінцева О. І.	Витрати – це прямі і непрямі витрати, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й утримати ресурси в межах даного напрямку діяльності
Нуреев Р. М.	Витрати – усе, що виробник (фірма) закуповує для використання з метою досягнення необхідного результату
Онисько С. М., Марич П. М.	Виробничі витрати – це спожиті у процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю робітників, зайнятих у процесі виробництва)
Цал-Цалко Ю. С.	Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені
Г. Шмален	Витрати – сукупність виражених у грошовій формі витрат підприємства протягом одного року, які призводять до зменшення частки чистого майна

Проаналізувавши дані таблиці 1.1, робимо висновок, що витрати трактують як сукупність понесених витрат для виготовлення продукції, також як кошти, які потрібно сплатити за придбані оборотні та необоротні активи.

Список використаних джерел

1. Масленников В. В. Процессно-стоимостное управление бизнесом. М.: ИНФРА-М, 2006. 285 с.
2. Скрипник М. І. Затрати і витрати: проблема трактування понять
URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_1/stat26.pdf
3. Косинська О. В. Оптимізація витрат як засіб підвищення прибутковості підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 7(122). С. 106-110.
4. Одинцова Т. М. Признание и отражение в системе финансового и управленческого учета затрат и расходов предприятия. URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vsntu/2008_2009/92.../92-30.pdf
5. Нападowska Л. В. Управлінський облік : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. 450 с.